

TERUGKIJKEN OP LEIDEN

1973. Een jaartal dat in ons geheugen is gegrift, zo niet gebeiteld. Het markeert voor de meesten van ons het einde van onze schooltijd met bijbehorende ritmes en wetmatigheden en het huiselijk leven met ouders, broers en/of zussen.

Ons eerste studiejaar. Kennismaken met een universitaire studie, met Leiden en Minerva en met honderden leeftijdsgenoten en niet te vergeten poepzure “ouderejaars”. Op eigen benen staan. Minder afhankelijk, maar ook met meer verantwoordelijkheid voor eigen keuzes. Nieuwe vrienden, nieuwe activiteiten, wonen in een studentenhuus. Op maandgeld dat na drie weken wel op was. En dat alles in een tijdgewricht, dat getekend werd door onder andere de Vietnamoorlog, Palestina/Israël, een oliecrisis, Dolle Mina’s, stakingen en de eerste uitbreiding van de EEG.

Hoe kijken wij nu, 50 jaar later, terug op deze tijd en de invloed daarvan op ons verdere leven en onze maatschappelijke loopbaan. Dat is het onderwerp van de enquête die met hulp van de faculteit Sociale Wetenschappen van onze Alma Mater is opgezet.¹

Ons jaar bestond uit 398 jaargenoten (203 mannen, 195 vrouwen). Voor de enquête zijn 269 jaargenoten aangeschreven (137 mannen, 132 vrouwen)
De respons was 134 (59 man, 75 vrouw), dus een mooie respons van 50 %.

De enquête omvat 7 thema’s: Demografische kenmerken, Naar Leiden, Studie in Leiden, Het verenigingsleven, Maatschappelijke ontwikkelingen, Je werkzame leven en Privéleven.

Bij de verslagging van de enquête past een kanttekening. Niet alle jaargenoten zijn bereikt en niet alle respondenten hebben alle vragen beantwoord. Daarnaast kan deze enquête een vertekend beeld opleveren omdat tenslotte maar een/derde van ons hele jaar de enquête heeft ingevuld.²

¹ Het initiatief tot de enquête is in 2017 genomen door het LSC/VVSL aankomstjaar 1967 en bestrijkt inmiddels de jaren 1961 en 1967 -1973. Zie verder www.reunistenonderzoek.nl

² Daar waar wij in dit artikel percentages noemen zijn die steeds gerelateerd aan de 134 deelnemers aan de enquête.

De uitkomsten van het onderzoek over de jaren 1967 – 1971 zijn opgenomen in het in het najaar van 2023 verschenen boek “Studeren in Leiden in tijden van revolutie” van universitair- en onderwijshistoricus Pieter Slaman.³

Als wij de uitkomsten van 1973 vergelijken met die van de eerdere jaren, zien wij onder meer dat overall bij Minerva (en daarvoor LSC/VVSL) de verhouding man-vrouw ongeveer fifty – fifty gebleven is. Ook het plezier waarop wij naar onze studie en ons studentenleven terugkijken houdt min of meer gelijke tred, evenals de studiekeuzes.

De emancipatie is in ons jaar sterk doorgezet. Een grote meerderheid van de vrouwen (77 %) , ging na de studie fulltime aan het werk. In de jaren 1967-1971 schommelde dat percentage rond de 50% en in 1972 was het nog 56%.

Wat in die jaren evenzeer veranderde is – in lijn met de maatschappelijke ontwikkelingen - de toename van de ontkerkelijking en de afname van de deelname aan de militaire dienstplicht.

Maar er was ook een trendbreuk. De groeiende populariteit van gemengde studentenhuizen, die eind jaren zestig gemeten werd, vinden wij in ons jaar niet meer terug.

Wat maakt 1973 nu tot een steengoed jaar?

Ons jaarlied eindigt met de woorden: “En maak ons allen tot een steengoed jaar!”

We waren een groot jaar, waarbij onze Bijstand zorgde voor een positieve en niet heel studentikoze kennismakingstijd, mede door hun niet autoritaire en relativerende benadering.

Het blijkt dat ieder van ons in de KMT veel mensen heeft leren kennen. Wat ons kennelijk bindt is een behoefte aan verbinding en dan bij voorkeur grotendeels gelijkgestemden.

De vereniging is belangrijk geweest voor de sociale contacten en omgang en in ons werkzame leven hebben wij voordeel van ons lidmaatschap van Minerva ervaren.

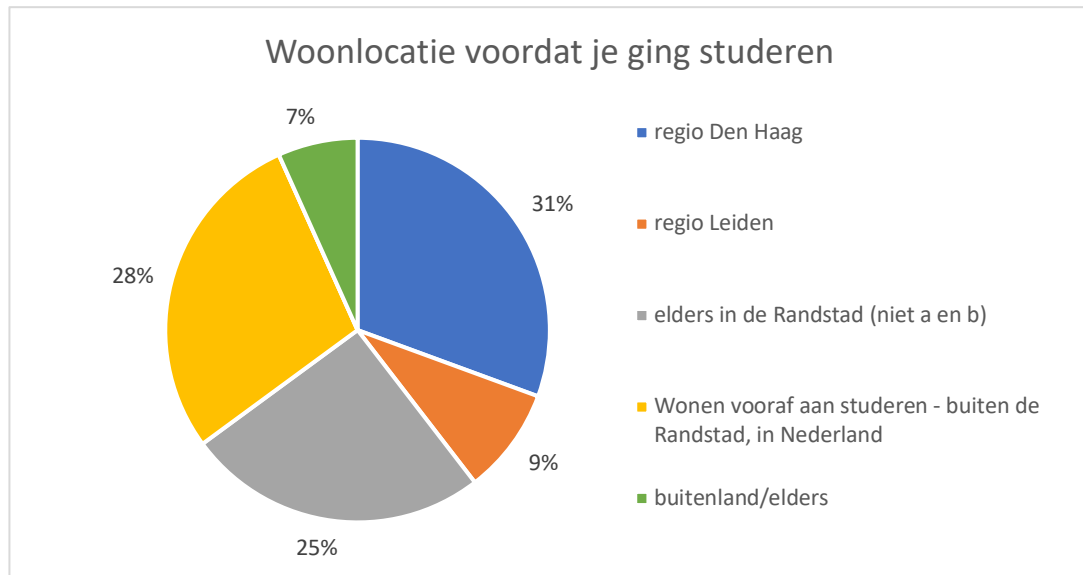
De verenigingstijd kreeg gemiddeld een 7.8 (waarbij de score bij mannen iets hoger lag dan bij vrouwen)

Twee/derde bleef lid tot vlak voor of na het afstuderen en een even groot deel van de ondervraagden zou ook nu weer lid worden van Minerva.

³ ISBN Print: 9789087284305

Waar kwamen we vandaan:

Voornamelijk (65%), maar minder dan de jaren ervoor, uit de Randstad, met Den Haag en Wassenaar als koploper.

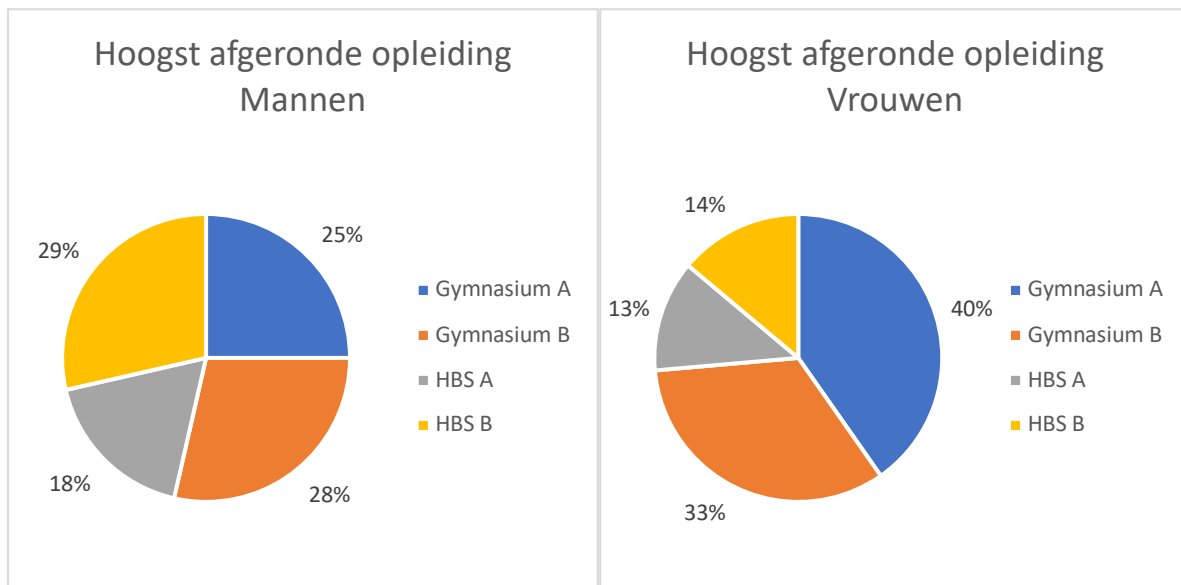
Geloofsovertuiging

De enquête bevestigt dat er een afname is zowel bij de ouders als bij onze jaargenoten (bij aanvang en na de studie) van geloofsovertuiging, overeenkomstig het maatschappelijke beeld. Van onze ouders had 51% geen kerkelijke gezindte. Bij aanvang van onze studie was 71 % niet kerkelijk (in 1969 lagen die percentages op 36% respectievelijk 64 %).

Wat was de hoogste opleiding van onze ouders:

Van de vaders had 59% een universitaire opleiding genoten. Bij onze moeders lag het percentage op 20%. Nog wel een significant verschil tussen man en vrouw, maar als je ziet dat 7 jaar daarvoor, in 1967, nog maar 13% van de moeders een universitaire opleiding had genoten, een voortuitgang.

Welke vooropleiding hebben wij zelf gedaan:

Veel meer gymnasiasten onder vrouwen (71%) dan de mannen (51%) en logischerwijs dus meer HBS-ers onder de mannen (44% tegen 25%)
In vergelijking met eerdere jaren telde ons jaar meer gymnasiasten.

Opmerkelijk is tevens dat bijna iedereen direct na de middelbare school ging studeren: 74 %. Geen "gap years", wel natuurlijk militaire dienst.

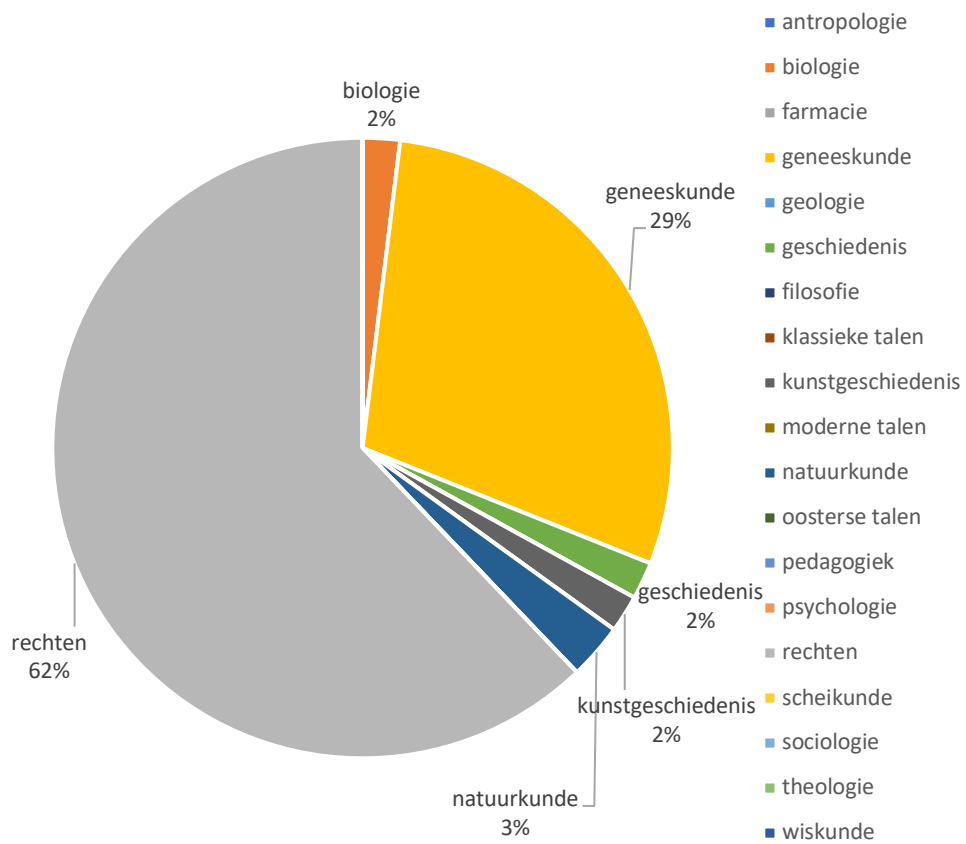
Hoe stond het met de militaire dienst:

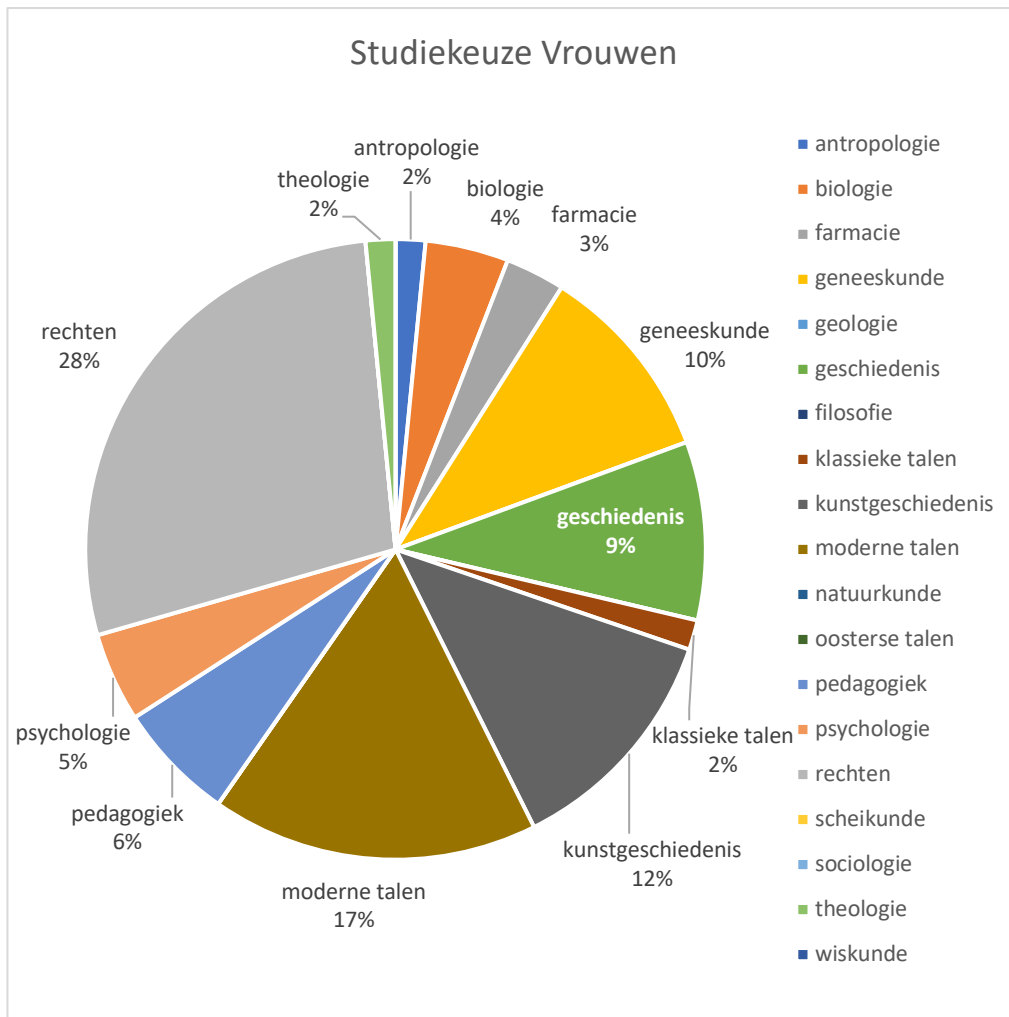
In 1961 was 67%, vóór aanvang van de studie, in militaire dienst geweest. In 1967 was dat 44% in het 1972 was dit percentage gezakt naar 38 % en in ons jaar is was dat nog maar 21%. Nog maar 7% van onze mannelijke jaargenoten ging na de studie in dienst. Al met al heeft dus minder dan 30% van onze jaargenoten "het land gediend".

Wat gingen we studeren:

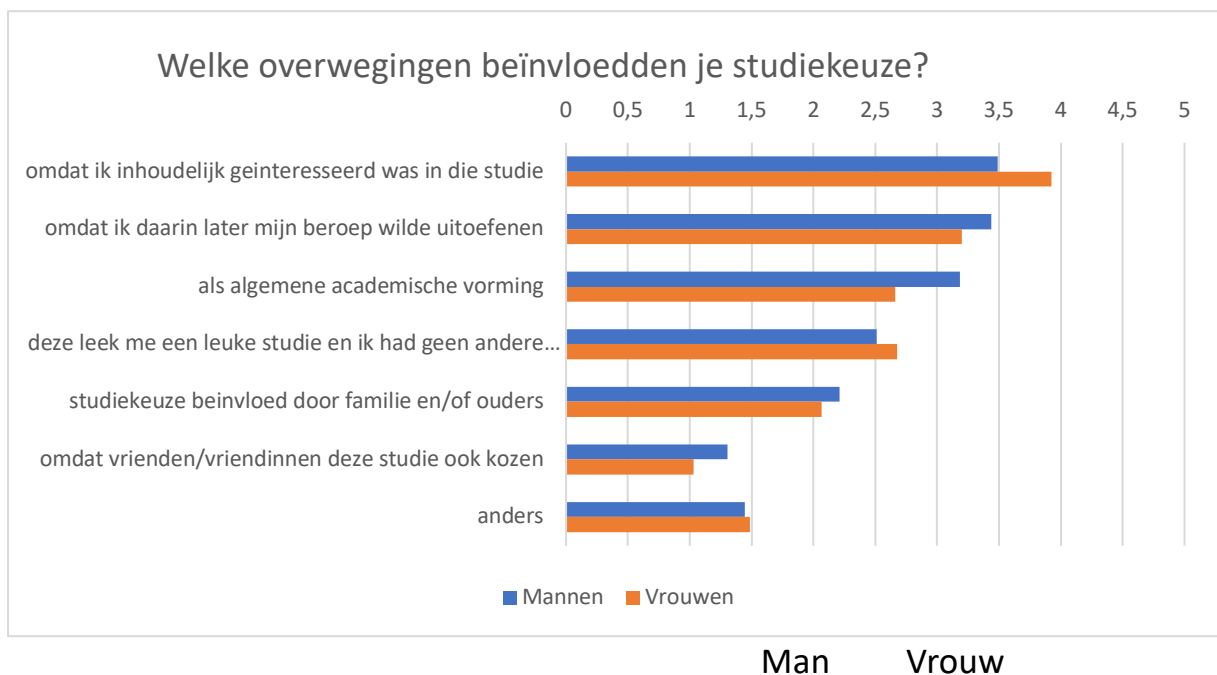
In de studiekeuze is er in de loop der jaren niet heel veel veranderd. Zowel bij de mannen als de vrouwen zijn rechten (37.3 %) en geneeskunde (16.4 %) de meest gekozen studierichtingen. Vrouwen kozen in 1973 ook voor moderne talen en kunstgeschiedenis. Bij mannen was de hoofdmoot rechten en geneeskunde.

Studiekeuze Mannen

Waarom deze studie? (schaal 1-5, alleen scores van 3 en hoger aangegeven)

Ik was inhoudelijk geïnteresseerd	3.5	3.9
Ik wilde later specifiek beroep uitoefenen	3.4	3.2
Als algemene academische vorming	3.2	2.7

Studiebeurs:

In ons jaar maakte maar 10 % gebruik van de toenmalige studie financieringsregeling. Ruim 36 % van onze jaargenoten had één of meer betaalde bijbanen. Daaruit kan geconcludeerd worden dat meer dan de helft van de studenten volledig door hun ouders werd gefinancierd.

Waarom in Leiden:

De keuze voor Leiden is zowel bij de mannen als de vrouwen bepaald door de kwaliteit van de studierichting (respectievelijk 3.3 en 2.7 op schaal 1-5). Ook werd de keuze nog voor een deel bepaald omdat het verwacht werd van ouders en/of familie. Deels speelde een rol dat vrienden of vriendinnen naar Leiden gingen.

Hoe enthousiast wij zelf over onze studietijd in Leiden ook waren, hebben opmerkelijk weinig van onze kinderen ons voorbeeld gevolgd.

Er is een sterk verband tussen hernieuwd kiezen voor het lidmaatschap van Minerva en het opnieuw gaan studeren in Leiden. Van de 90 mensen die weer lid zouden worden, zouden er 63 sowieso weer in Leiden gaan studeren en 19 overwegen het sterk. Slechts 8 van de 90 zouden niet meer voor Leiden kiezen (maar dus wel voor Minerva?!). Van de 10 personen die niet nogmaals lid zouden worden zijn de meningen over terugkeer naar een Leidse studie gelijkelijk verdeeld. Van de 10 mensen die twijfelen over hernieuwd lidmaatschap, twijfelen er 8 ook over opnieuw studeren in Leiden.

Waarom lid van Minerva: (schaal 1-5)

	Man	Vrouw
Om vrienden en vriendinnen te maken	3.9	4.2
Brede aanbod van activiteiten in gezelschappen en sub-verenigingen	2.8	3.1
Puur voor het plezier van het studentenleven	3.6	3.5

Het belang om lid te worden van een corporale vereniging hebben wij kennelijk wel goed overgebracht op onze kinderen. Het merendeel (ongeveer 80%) van onze kinderen dat aan een Nederlandse universiteit is gaan studeren is ook corplid geworden, zij het grotendeels in andere steden dan Leiden.

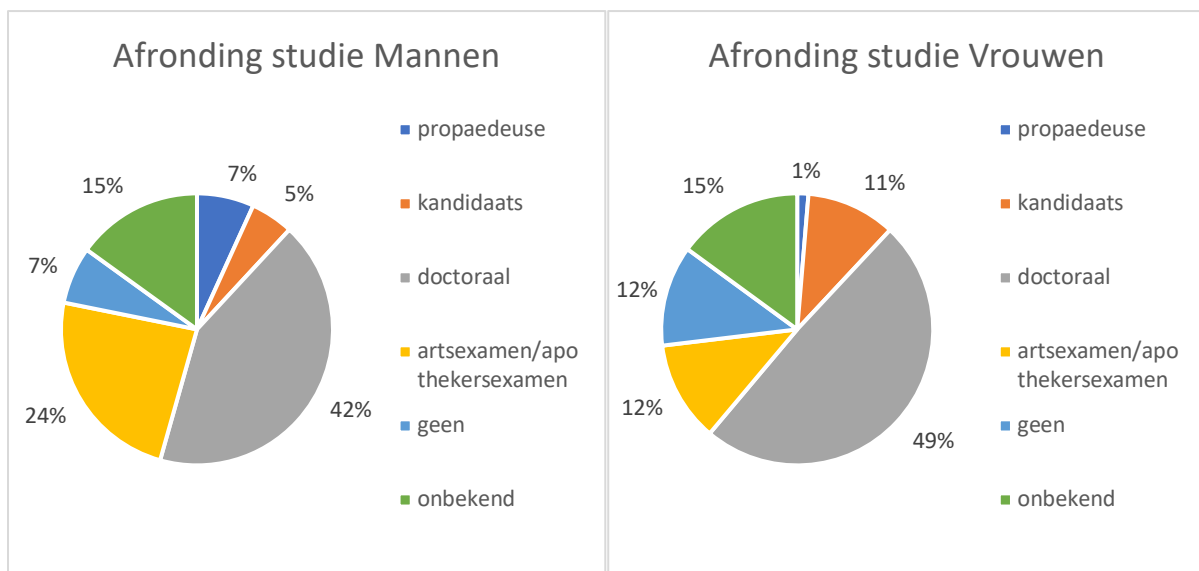
Welke ambities waren op jou van toepassing bij aankomst in Leiden.

Veel geld verdienen en aanzien waren in mindere mate onze beweegredenen om naar Leiden te gaan. Maar evenmin idealistische motieven, zoals de wereld verbeteren of de wetenschap dienen. Wij kozen voor een studie om een specifiek beroep uit te oefenen, een baan te krijgen en een leuke tijd te hebben.

Belang van een hoog cijfer.

Erg ambitieus was ons jaar niet. Van de mannen vond 34% het belangrijk om een hoog cijfer te behalen en bij de vrouwen 43 %. 51 % van de mannen was al tevreden met een 6, en 43 % van de vrouwen ook.

In welke mate is de studie afgerond?

Gemiddeld studeerde 75% af. Dat is een verbetering ten opzichte van 1972, maar wel aanzienlijk minder dan het gemiddelde in de jaren 1969 – 1971, want toen rondde ruim 80 % de studie af.

Slecht 17% heeft zijn/ haar studie afgerond in de tijd die ervoor stond. De rest heeft er om diverse redenen langer over gedaan.

De belangrijkste oorzaak van het langer dan nominaal studeren is gezelligheid en afleiding, maar ook bestuursfuncties hebben daartoe bijgedragen.

Welke activiteiten heb je gedaan die aan je studie gerelateerd waren.

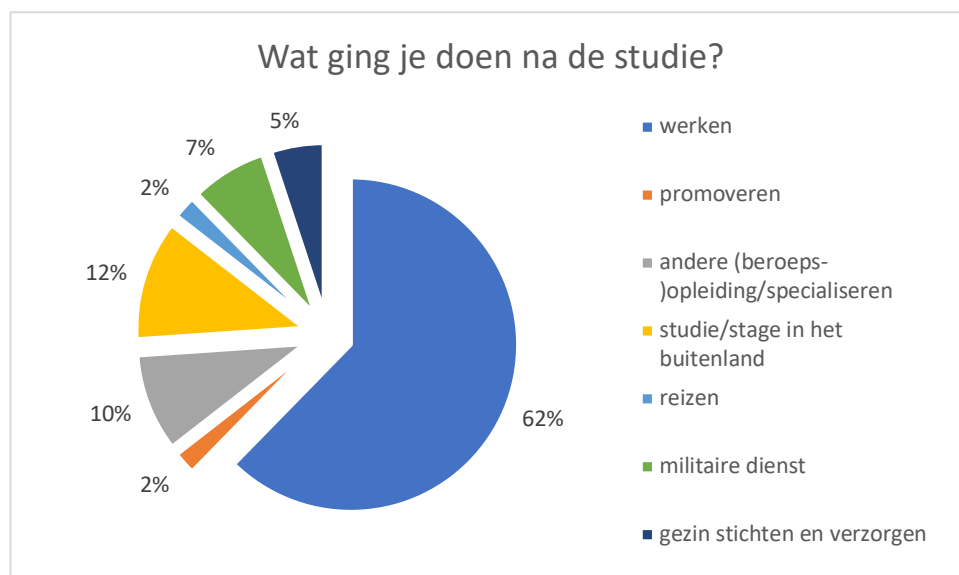
Verrassend genoeg bleek 43 % van onze respondenten actief geweest te zijn bij een studievereniging of studiedispuut. Een kleine 24 % heeft een studentenassistentschap gedaan.

In hoeverre heeft de studie voldaan aan je verwachtingen?

De studie voldeed voor de meerderheid van mannen en vrouwen aan de verwachtingen met een score van gemiddeld 3.8 op een schaal van 5.

Dat verklaart ook dat 53 % nu opnieuw weer in Leiden zou gaan studeren en slechts 7 % aangeeft dat niet meer te zullen doen.

Wat ging je doen na je studie?

76.1 % van de onze jaargenoten (mannen 65.1 % en vrouwen 84%) ging na zijn/haar studie direct aan het werk, promoveren of specialiseren. Stage/studie in het buitenland raakte steeds meer in zwang. Ging van het jaar 1969 nog 20%

van de vrouwelijke studenten na de studie een gezin stichten, dan was dat in ons jaar 9%.

Het verenigingsleven.

Hoe vaak kwam je op de Sociëteit en hoe actief was je?

77 % kwam in het eerste jaar een of meermalen per week op de Sociëteit en na het eerste jaar was dat nog steeds 66 %.

Over het algemeen ging men met veel plezier dan wel met een gematigd positief gemoed naar Sociëteit.

De vrouwen hadden wat meer bedenkingen.

Verreweg de belangrijkste oorzaak voor de tegenzin of gemengde gevoelens was de groepsdruk en plicht vanuit de jaarclub, huis of sociëteit zelf.

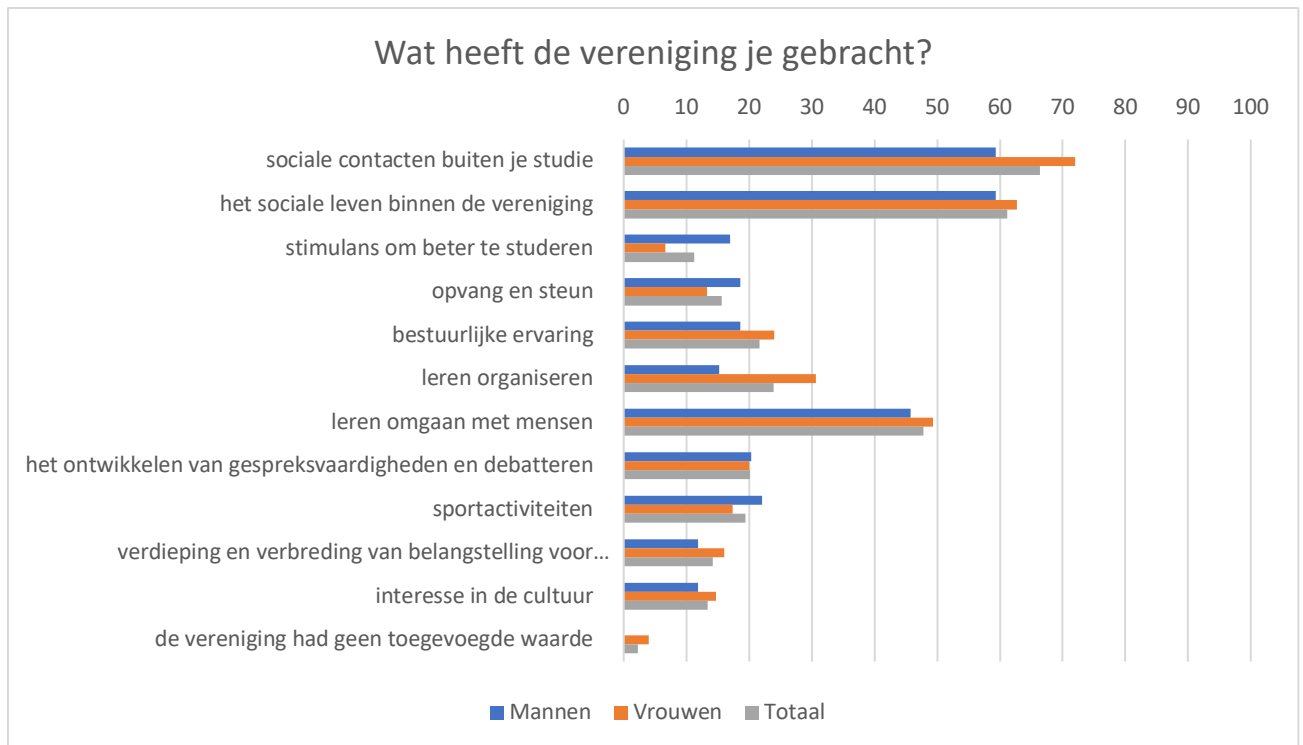
Sub-verenigingen vervulden een belangrijke stimulans voor sociëteitsbezoek.

46 % van de respondenten heeft één of meerdere functies op Minerva vervuld.

Hoe belangrijk was de vereniging, Hoe belangrijk was je jaarclub en Hoe belangrijk was je studentenhuus voor je tijdens je studententijd?

Minerva, jaarclub en huus scoorden gemiddeld bij de mannen en de vrouwen op een schaal van 1-5 tussen de 4.2 en 4.4 en waren in vrijwel gelijke mate belangrijk voor onze studententijd.

Wat heeft de vereniging je gebracht:

De vereniging heeft dus in hoge mate bijgedragen aan onze sociale contacten en vaardigheden.

Hoe woonden we in onze studententijd?

Wij woonden over het algemeen in (gender) ongemengde huizen.

In een ongemengd Minerva huis (dat qua jaarclubs divers was samengesteld) 42 % en 22% in een ongemengd huis met leden en niet-leden. Gemengde huizen waren bij 15% populair. Hospita's huisvestten nog maar 8 % van ons en thuis wonen was een uitzondering.

Opmerkelijk is dat in de jaren 1967 -1971 een groeiende populariteit van het wonen in gemengde (jongens – meisjes) studentenhuizen werd geconstateerd. Een trend die niet heeft doorgezet.

In onze tijd vond er in de huizen geen ontgroening plaats. Er was geen sprake dat je alleen maar in een populair huis kon wonen als je in een populaire jaarclub zat.

Welk cijfer geef ik mijn verenigingstijd?

Gemiddeld gaven wij onze tijd op en rond Minerva een 7,8. De mannen kijken er positiever tegenaan dan de vrouwen (8,2 om 7,4)

Een ruime meerderheid is van mening dat de tradities en mores binnen de vereniging belangrijk zijn, maar dat deze wel aangepast moeten worden als buiten de vereniging opvattingen en omstandigheden veranderen.

Wat deden we naast studeren en Minerva frequenteren?

De krant werd vaak dan wel met enige regelmaat gelezen (59% NRC, 23.1% Telegraaf, 20.1% Volkskrant). Af en toe werd een boek gelezen en werd een museum bezocht. Soms een klassiek concert, maar vrijwel nooit een popconcert en sporadisch een theater.

Wel werd er met enige regelmaat naar de bioscoop gegaan.

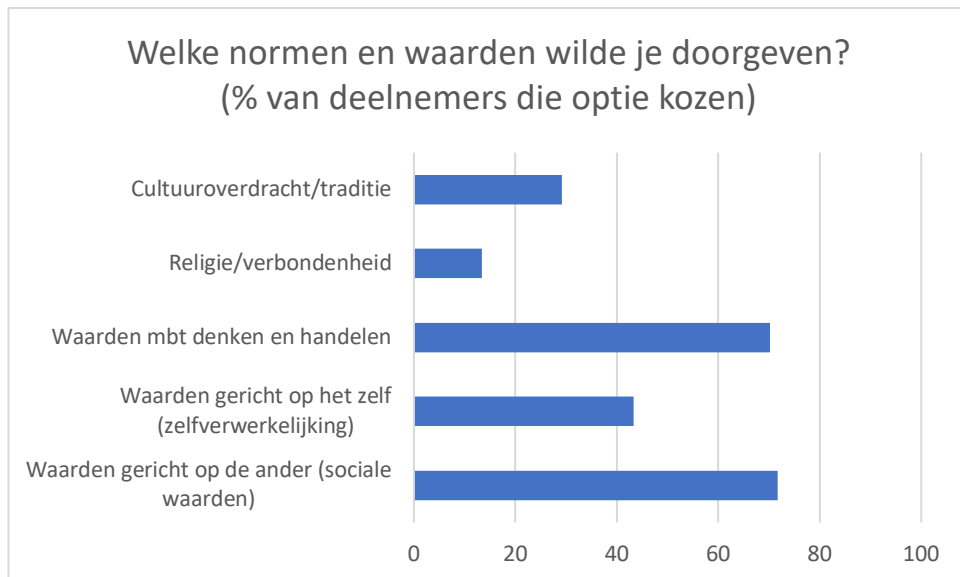
Maatschappelijk speelden er in 1973 een aantal zaken. De oliecrisis, de toetreding van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk tot de EEG, grote spanningen en conflicten tussen Israël en Palestina en de Vietnamoorlog. Ook waren er ontwikkelingen en actiegroepen zoals Dolle Mina's en Man/Vrouw/ Maatschappij.

Met uitzondering van de Oliecrisis en de Vietnamoorlog, waar men wel regelmatig met mede studenten over sprak, gold voor de andere onderwerpen dat men er wel van hoorden, maar dat ze grotendeels aan eenieder voorbijgingen.

Politiek

De toegenomen ontkerkelijking is ook terug te vinden in ons stemgedrag. Nog maar 4% stemde op de drie grote confessionele partijen KVP/CHU/ARP. Het liberalisme vierde hoogtij: VVD (41%) en D66 (25%). Sociaaldemocratische partijen (PvdA en DS 70) konden maar op steun van 3% rekenen.

Normen en Waarden

Van de normen en waarden die men wilde meegeven waren waarden gericht op de ander, op het zelf en het denken en handelen niet anders voor mensen met geen, een katholieke of protestantse overtuiging. Mensen met een geloofsovertuiging wilden significant sterker (dan mensen zonder geloofsovertuiging) waarden overdragen gerelateerd aan religie en traditie.

Het doorgeven van normen en waarden was niet gerelateerd aan een specifieke politieke voorkeur.

Speelden er (persoonlijke) problemen in de studententijd?

Het is heden ten dage een veelbesproken onderwerp, maar van ons jaar meldt 40,3% geen bijzonderheden. Een klein deel (23,9%) heeft aanpassingsproblemen ervaren, die overigens niet ontregelend waren. Ongeveer 14 % meldt dat er problemen werden ervaren m.b.t. het psychisch welbevinden (bijvoorbeeld gevoelens van eenzaamheid, onzekerheid, somberheid). Er waren studenten met slaapproblemen (1,5 %) en/of eetproblemen (2,2 %), maar discipline (15,7% en geld (6,7%) baarden ons meer zorgen.

Niemand geeft aan harddrugs gebruikt te hebben. Niemand rookte met regelmaat hasj. Het aantal jaargenoten dat wel eens hasj gebruikte cq probeerde is op de vingers van twee handen te tellen. Drugsgebruik ging aan 56% van ons geheel voorbij.

Hoe was het met de seksuele voorlichting gesteld?

Eigenlijk best matig. Een krappe meerderheid (53 %) vindt dat hij of zij thuis en/of op school voldoende voorlichting heeft gehad, maar 19 % had wel graag meer willen weten.

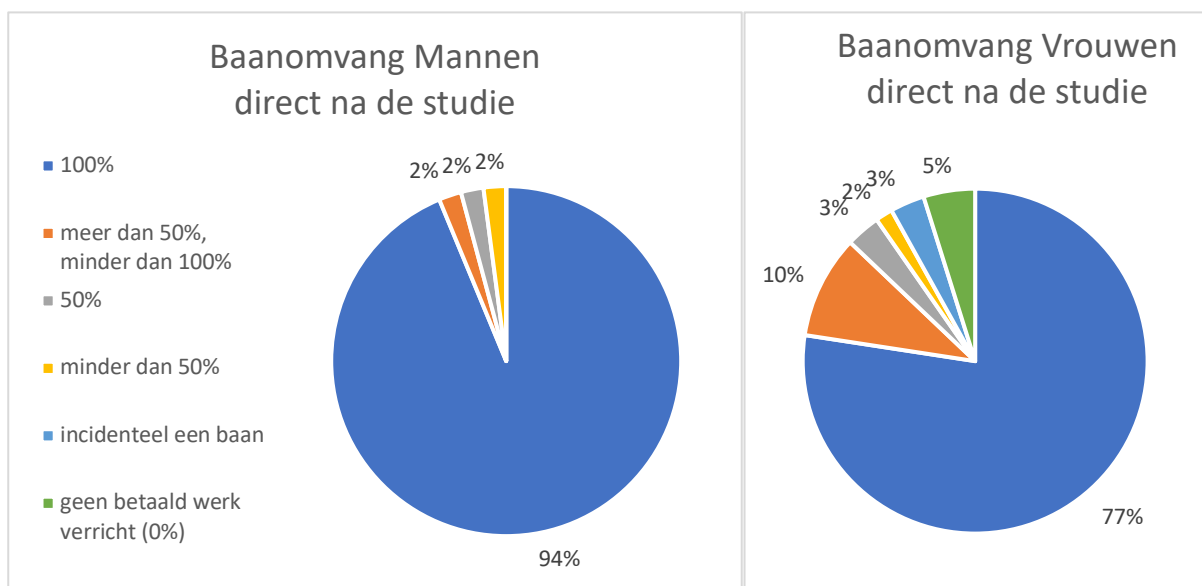
Anticonceptie werd gebruikt door 54%, maar 17% nam nog wel de kans op ongewenste zwangerschap.

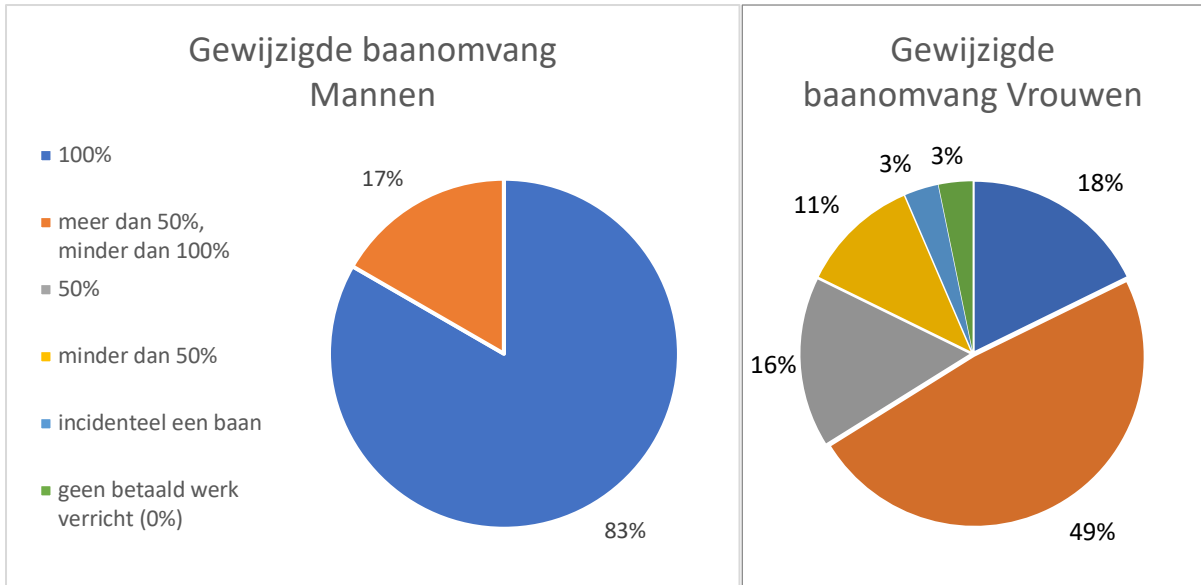
Seksuele geaardheid

De overgrote meerderheid van ons jaar voelde zich uitsluitend aangetrokken tot het andere geslacht. 2% vooral en uitsluitend tot het eigen geslacht en 3 % voelde zich zowel tot jongens als meisjes aangetrokken.

In een schaal van 1-5 wordt aangegeven dat er ruimte voor homo's en lesbiennes was om hun seksuele voorkeur te uiten (2.8) en wie hiervoor uitkwam ondervond daar over het algemeen geen problemen mee (2.9).

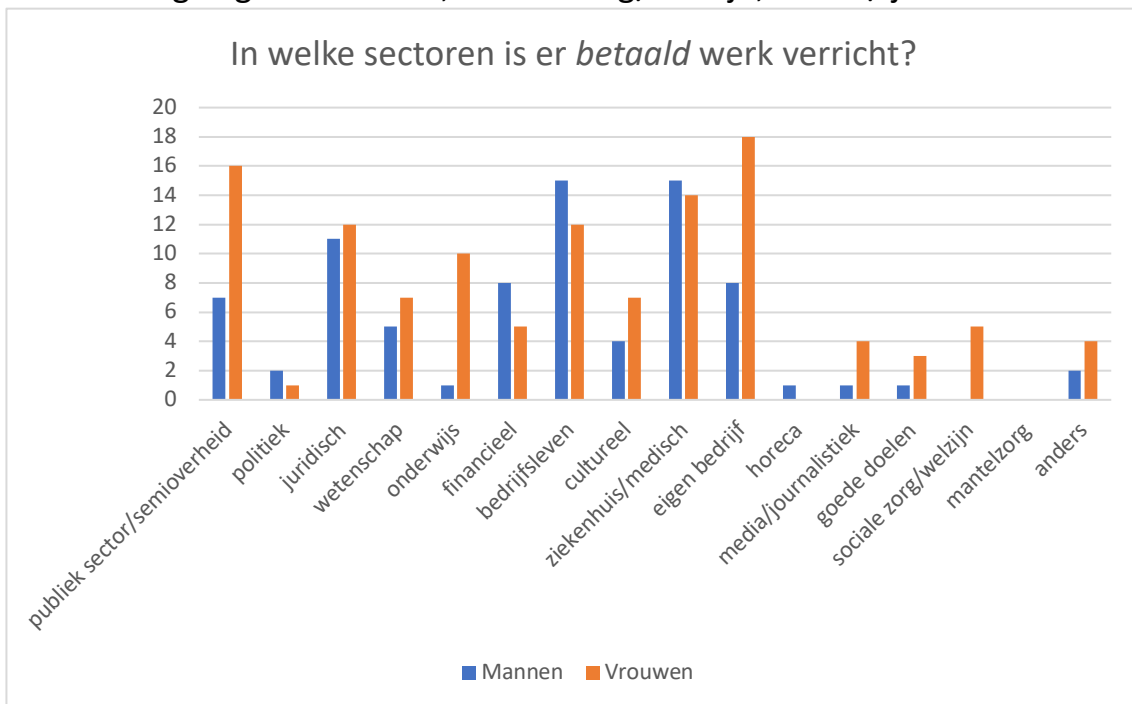
Hoe was ons werkzame leven?

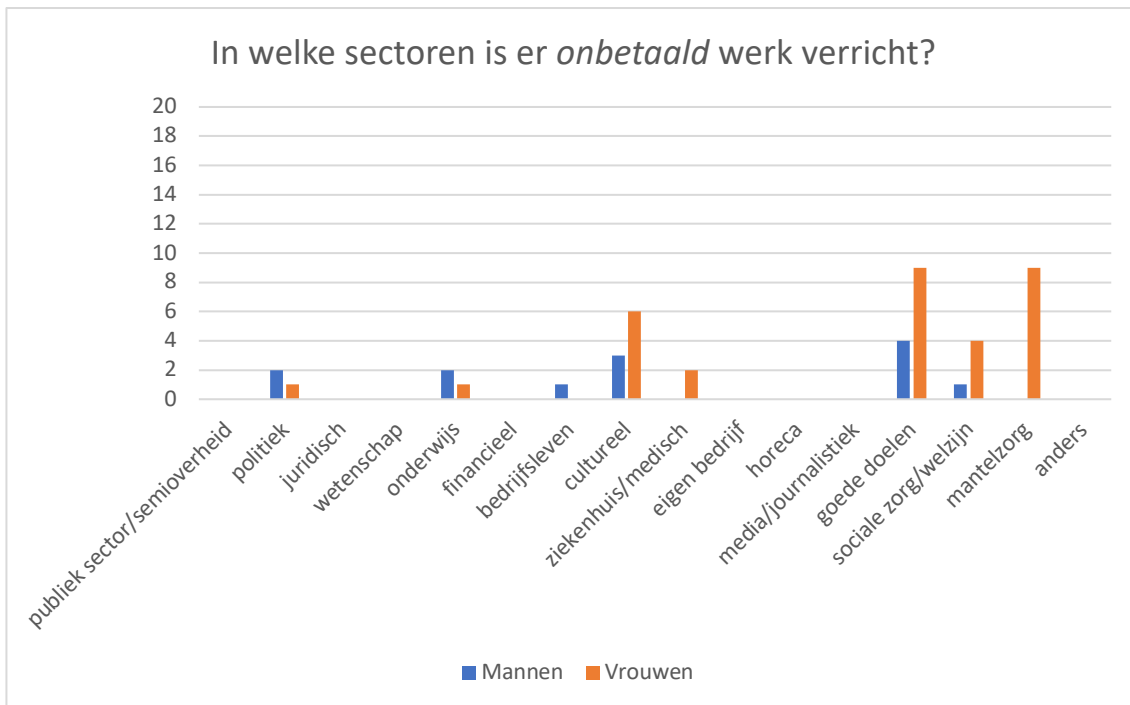

Hoofdzakelijk vond men banen in de juridische, medische wereld en het bedrijfsleven.

Relatief weinig in goede doelen, sociale zorg/welzijn, media/ journalistiek.

In de onbetaalde sector springen de mantelzorg, goede doelen en cultureel eruit.

Op een schaal van 1 tot 5 geldt voor zowel mannen (3.9) als vrouwen (4.0) dat hun verwachtingen ten aanzien van hun werkzame leven zijn uitgekomen.

Wat heeft de studie ons gebracht?

In de eerste plaats hebben wij door onze studie kritisch leren denken en uiteraard vakkennis opgedaan en ons schriftelijk leren uitdrukken.

Wat heeft de vereniging ons gebracht?

Minerva heeft onze vaardigheden om te gaan met mensen (verder) ontwikkeld. Daarnaast hebben we geleerd te organiseren en heeft de sociëteit ook bijgedragen aan ons vermogen tot kritisch denken.

Wij ervaren ontegenzeggelijk dat wij voordeel uit ons lidmaatschap hebben gehad en ook – maar in mindere mate – gebruik gemaakt van onze Leidse contacten.

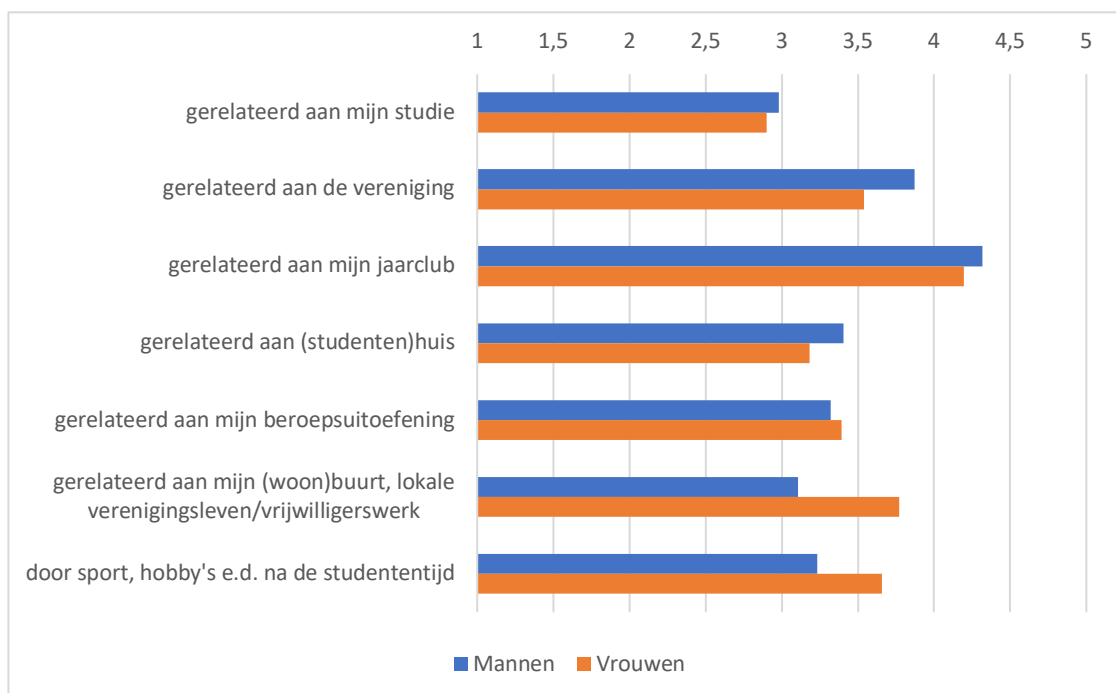
Privéleven

Het lidmaatschap van Minerva neem je je hele leven mee.

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat het huidige sociale netwerk nog voor een groot deel uit contacten uit de vereniging, de jaarclub en/of het studentenhuis bestaat.

Misschien ook niet zo verwonderlijk als je bedenkt dat 50% getrouwd is met een lid van Minerva of een van de andere corpora. De basis bleek solide, want slechts 13.4% van de huwelijken hield geen stand.

De meesten van ons hebben nog regelmatig contact met de jaarclub, die dus voor ons als belangrijk ervaren wordt. Uit het onderzoek blijkt dat een groot deel zich nog steeds verbonden voelt met de faculteit en de Universiteit. Mannen lijken iets meer dan vrouwen georiënteerd (geweest) op studie, vereniging en jaarclub, terwijl vrouwen ruim meer dan mannen belang zagen in het lokale netwerk, waaronder sport en andere hobby's.

Dank aan iedereen die de enquête heeft ingevuld!